

המשימה: ירקון

איפה נמצאת טחנת הקמח מיר? מיהו לבנון הירקון? האם יש דבר כזה קנה סוף? ומה זה פילובקס? צאו למשימה מיוחדת וגלו את כל התשובות לשאלות האלה ועוד בגן לאומי מקורות הירקון ותל אפק

מאת: מערכת רשות הטבע והגנים

משחקים ולומדים בגן לאומי ירקון

במתחם זה נותרו שרידי עבר מעניינים, ובהם, טחנת הקמח מיר ושרידי "חצר קאסר", הכוללים חומה, באר ובריכת אגירה.

מכאן את מי מעיינות הירקון לירושלים. מדרום למבצר נחשפו רצפת הרחוב הראשי והרובע המסחרי של העיר הרומית אנטיפטריס, שאותה הקים המלך הורדוס. מכאן אפשר לצאת לסיור לאורך הירקון העילי, בשביל המוליך לגן לאומי מקורות הירקון. בקטע זה של הנחל זורמים מים נקיים ויש בו צמחיית מים עשירה. מי המעיינות אמנם נשאבים ברובם ונמהלים עם מי המוביל הארצי, אך כמות נאה של מים זורמת בנחל תמיד ומאפשרת את קיומם של צמחים ובעלי חיים. בעיקולי הנהר, ששם זרימת המים חלשה יחסית, צומחים ריכוזים גדולים של נופר צהוב, צמח מים המצמיח בקיץ פרחים צהובים, גדולים ומרשימים.

גן לאומי ירקון מתפרש על 13,000 דונם בין תל אפק (אנטיפטריס), הסמוך לראש העין, ועד מחלף מורשה. בתוך שטח זה הוכשרו שני מתחמים לקהל - תל אפק והמבצר שבו, הצופה על מעיינות הירקון, ומתחם "מקורות הירקון", סביבתו של נחל הירקון - הצמחים ובעלי החיים המאפיינים אותו. המבנה הבולט ביותר במתחם תל אפק הוא חומות המבצר העות'מאני, בינאר באשי, שנבנה בשנת 1571 בראש התל הקדום. מהמבצר נראים היטב מעיינות ראש העין (מעיינות הירקון), הנובעים למרגלות תל אפק. במדרון המזרחי של התל נמצאים גם מתקני שאיבה נטושים מתקופת המנדט הבריטי, שבעת ההיא הוליכו

ההרפתקה מתחילה

את הסיור בגן לאומי ירקון מומלץ לעשות בליווי חוברת "פקחים צעירים" - הכוללת סדרה של פעילויות, חידות ומשימות. עם השלמת המשימות תגיעו לעמדת טקס ההתחייבות ותהיו זכאים לקבל את תג פקחים צעירים. אפשר לרכוש את החוברת תמורת עשרה שקלים בקופת האתר, או להוריד אותה מאתר האינטרנט של רשות הטבע והגנים - ללא תשלום. בסיום הפעילות אפשר לרכוש את התג בעלות של חמישה שקלים בלבד.

הסיור בגן הלאומי עובר בכמה תחנות מעניינות:

צמחיית מים וגדה

מי הנחל בגן לאומי ירקון נקיים ולכן גדלה כאן צמחיית נחלים עשירה. גם על פני המים גדלים צמחים. הם צפים ומיוחדים למראה - אלו הם צמחי מים. נסו לגלות אילו מן הצמחים הבאים הם צמחי מים ואילו צמחי גדה (היעזרו במקורות מידע ובהורים) וסמנו בעיגול את צמחי המים: סוף מצוי | שנית גדולה | קרנן טבוע | קנה מצוי | נופר צהוב | ערבה מחודדת

בריכת לבנון הירקון

דג לבנון הירקון נחשב למין אנדמי, כלומר שתפוצת מין זה מוגבלת רק למדינה אחת בעולם, ובמקרה הזה לישראל. מדוע הדג הזה חשוב כל כך עד שזכה לקבל בריכה משלו? את התשובה תמצאו כשתגיעו לאתר. בינתיים עזרו לדג להגיע מהבריכה בחזרה אל נחל הירקון

הידעתם?

קנה סוף? אין דבר כזה. קנה מצוי וסוף מצוי הם שניהם צמחי גדות נחלים, אך מדובר במיני צמחים שונים.

מי גר בבריכת החורף?

במרכז בריכת החורף יש אקווריום גדול שמדמה את החיים בבריכה, שמתמלאת בעונה הגשומה ומשמשת בית מוגן למינים רבים של דו-חיים. בעבר התקיימו בריכות חורף רבות בארץ, אך הן נפגעו בעקבות בנייה וזיהום.

הידעתם?

רשות הטבע והגנים משמרת את בריכת החורף כדי לאפשר את קיומם של דו-חיים הנמצאים בסכנת הכחדה כמו למשל טריטון הפסים או החפרית המצויה

גשר הרכבת והפילבוקס

מבנה האבן העגול שמעבר לפסי הרכבת נקרא פילבוקס. השלימו את המילים (המופיעות בסוף) בקטע הבא ולמדו מהו: בסוף המאה ה- _____ רצו איכרי פתח תקווה הסמוכה, שהייתה אז מושבה ולא _____ גדולה, להתחבר לקו ה- _____ כדי להוביל _____

לנמל יפו. המסילה עצמה נסללה בשנים 1921-1922. בעשור שבא לאחר מכן, החליטו ה- _____, ששלטו באותה תקופה בארץ ישראל, להקים עמדת שמירה לצד המסילה. זאת ב- _____ להגן עליה מפני פורעים ערבים. מבנה שמירה זה, כמו מבנים דומים נוספים ברחבי הארץ, נקרא פילבוקס, בשל צורתו המזכירה קופסה של _____ (באנגלית, פיל-גולה, בוקס-קופסה).

(המילים: עידו, 19, תפוזים, רכבת, מטרה, אנגלים, גולות)

לטיול יצאנו

איך מגיעים? מוקד מקורות הירקון נמצא על כביש הוד השרון-פתח תקווה בין צומת ירקון לצומת סגולה. מצד מזרח יש כניסה לכפר הבפטיסטים ולגן הלאומי. מוקד פארק אפק נמצא בין צומת גנים שבפתח תקווה (כביש פתח תקווה-לוד) לראש העין, כביש מספר 483 בין הקיבוצים גבעת השלושה ועינת מצד צפון. לבאים מכביש 6 אפשר לרדת במחלף קסם. משך הסיור: שעתיים-יום סוג הטיול: קל, מתאים למשפחות, הולכי רגל ונכים עונה מומלצת: כל השנה לא לוותר: בריכת הנופר הצהוב, מבצר בינאר באשי מה יש עוד: מתקני משחק לילדים, מגרש כדורסל, מגרש כדורעף, שולחנות פינג-פונג, שולחנות אוכל, מתקני מנגל, מסלול כושר, מרכז הדרכה אקולוגי ואפשרות ללינת לילה. שעות פתיחה: אפריל-ספטמבר: 8:00-17:00, אוקטובר-מרץ: 8:00-16:00, ימי שישי 8:00-15:00, דמי כניסה: מבוגר - 27 שקלים, ילד - 14 שקלים למידע נוסף: מתחם אפק - 03-9030760, מקורות הירקון - www.parks.org.il, 03-9348462